

Brno (k. ú. Bosonohy, okr. Brno-město)**Bosonožské náměstí, parc. č. 3550/1.**

Vrcholný středověk – novověk. Vesnice/městečko. Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1773075N, 16.5277681E; 49.1753789N, 16.5305469E

Rekonstrukce kanalizační a vodovodní sítě, která v loňském roce započala v Bosonohách, proběhla i v prostoru Bosonožského náměstí, tedy v intravilánu historického jádra obce. Zde se v rámci záchranného výzkumu, který mj. odkryl také osídlení lengyelské kultury (viz oddíl Neolit), podařilo zachytit vrcholně středověké a novověké zahloubené objekty a zděné sklepy. Vzhledem k charakteru a hloubce výkopů pro kanalizaci je nebylo většinou možné sledovat v celém rozsahu. Jednalo se převážně o velké objekty o délce tři až čtyři metry, dno bylo dosaženo jen u jednoho mělkého výkopu o hloubce cca 40 cm. V jeho výplni se našla keramika z 2. poloviny 13. až 14. století. Ve třech případech šlo o objekty se svislými stěnami a heterogenním zásypem, ze kterého byly vyzvednuty zlomky novověké keramiky. Jednou byla zaznamenána snad horní část propadlého lochu, nad kterým bylo potrhane sprášové podloží, vyplněné vrstvami tmavé hlíny. Ze zásypu lochu byla získána keramika datovaná do 2. poloviny 13. až 14. století. Poslední objekt byl dokumentován spolu s jedním ze sklepů. Při ústí ulice Přímé do Bosonožského náměstí výkop narušil cihelnou klenbu sklepního prostoru, jejíž podlahy nebylo dosaženo (obr. 10). Vchod do sklepa byl z jihozápadní stěny, v protější stěně byly dva oblouky – jeden z cihel, druhý z kamene, které překlenovaly vstup do malého výklenku podkopeného do sprášového podloží. Tento výklenek mohl snad představovat původní loch. Datační materiál se odtud nepodařilo získat. Poslední sklep byl v době dokumentace stále dochován, nacházel se před restaurací u Čoupků. Jednalo se o cihelný sklep z 19. století sloužící v minulosti jako ledárna. V prostoru samotného Bosonožského náměstí bylo na některých místech možno dokumentovat vrstvy představující novověké komunikační úroveň.

Literatura

Neuveдено.

Obr. 10. Brno-Bosonohy. Relikty zděného sklepa (901) a vykopaná dutina (503). Foto J. Zubalík.

Fig. 10. Brno-Bosonohy. Remnants of a masonry cellar (901) and an excavated cavity (503). Photo by J. Zubalík.

Summary

Medieval pits and Modern Period cellars were detected during a rescue excavation carried out in Bosonožské Square in the Brno (Bosonohy cadastral area, Brno-City District) in 2020 (Fig. 10).

Jiří Zubalík

Brno (k. ú. Černá Pole, okr. Brno-město)**Ul. Lužánecká, parc. č. 3717, 3832, 3867.**

Novověk – industriální období. Město. Jiná evidence. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2050019N, 16.6132717E; 49.2046867N, 16.6103425E; 49.2041608N, 16.6065767E

V letech 2019 až 2020 se v prostoru Lužánecké ulice uskutečnily dva záchranné archeologické výzkumy vyvolané stavbami „Brno, Lužánecká – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“ (akce č. A66/2019) a „Brno, Lužánecká – rekonstrukce plynovodu“ (akce č. A078/2019). Oba zajistila společnost Archaia Brno z. ú.

Výzkumy potvrdily, že v prostoru, kterým prochází Lužánecká ulice, existují ve skladbě podloží dvě odlišné sekvence. V západním úseku je geologické podloží tvořeno souvrstvím terciárního jílu (téglu), sprášové návěje a svrchní holocénní ornice. Mezi jílem a spráší byla registrována vrstva písku a šterku, která patrně představuje fluviaální sediment. Na půdním horizontu byla místy přítomna šedá vrstva. Její přesný původ a stáří by musela ověřit řádně vedená exkavace. Může jít o zahradní horizont, popřípadě navážku. Následovaly podkladové vrstvy a úprava povrchu komunikace. Nebyl zaregistrován žádný objekt, který by bylo možné datovat do období pravěku či středověku.

Ve východním úseku ulice se pod stávajícím povrchem komunikace a jeho podkladovými vrstvami nachází navážkové souvrství dosedající na náplavové sedimenty. Navážky lze spojit s vysušením Hutterova rybníka v roce 1782 a následnou úpravou terénu. Náplavové sedimenty byly zřejmě výsledkem akumulací činnosti Ponávky, popřípadě náležely k sedimentačním uloženinám jmenovaného rybníka, který byl založen v období středověku.

Hranice mezi popsányými sekvencemi podloží (a tedy i břeh rybníka) nebyla dokumentována. Nacházela se v úseku kanalizace, který byl již před příchodem archeologa zasypán. Lze ji však umístit do prostoru křižovatky s třídou Kpt. Jaroše.

Severozápadní koncová partie výkopu vodovodu směřující do Lužánek odhalila zdiva staveb, které zde stávaly v minulosti a jsou zachyceny plány z 19. a 20. století (Zůbek 2020a, b).

Literatura

Zůbek, A. 2020a: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Lužánecká – rekonstrukce kanalizace a vodovodu.* Rkp. nálezové zprávy, č. akce A66/2019.

Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Zůbek, A. 2020b: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Lužánecká – rekonstrukce plynovodu.* Rkp. nálezové zprávy, č. akce A78/2019. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Two excavations due to the construction of underground utilities were conducted in the area of Lužánecká Street in Brno (Černá Pole cadastral area, Brno-City District). Backfill strata

connected with the drying out of Hutter Pond in 1782 is situated in the east part under the present-day road surface. They are adjacent to alluvial sediments of the Ponávka Stream and the pond, which was of a medieval origin.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Černovice, okr. Brno-město)

Ul. Blatouchová, ul. Přední, ul. Spojka, parc. č. 481, 495, 500, 508, 513, 518, 523.

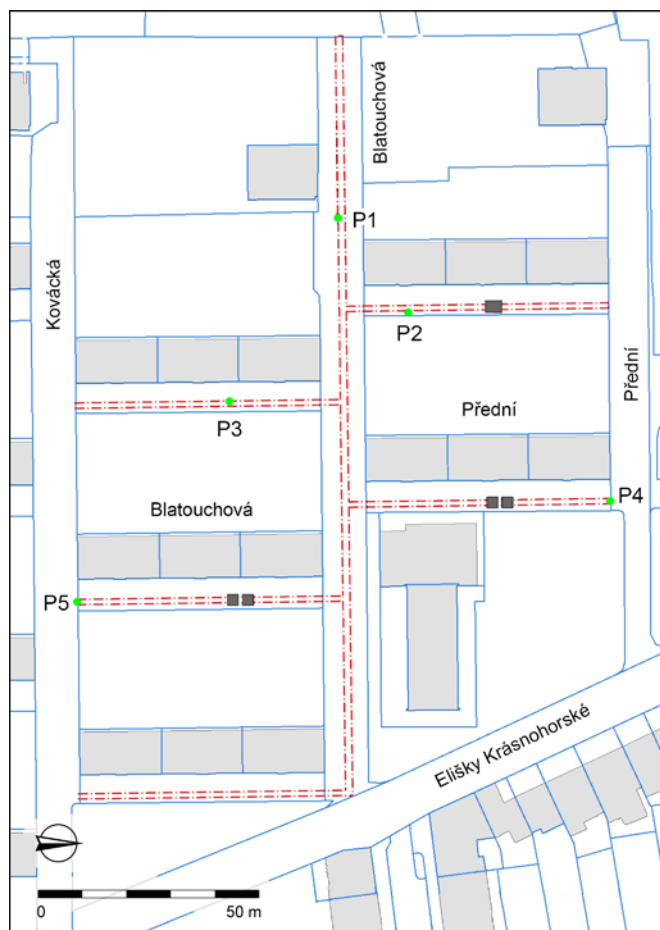
Novověk – industriální období. Město. Jiná evidence.

Záchranný výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.186401935, 16.630349048; 49.185152639, 16.630625809; 49.184850974, 16.632997652; 49.186613242, 16.631617731

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Brno, Blatouchová, Spojka – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“ (obr. 11). Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A4/2020), terénní část výzkumu se uskutečnila od února do srpna 2020.

Dokumentovaná partie podloží v oblasti Blatouchové ulice byla tvořena fluviaálními sedimenty jemnozrnného složení (plastické hlíny, písčité hlíny, hlinité písky) s převahou šedé barvy.

Obr. 11. Brno, ulice Blatouchová. Rekonstruovaná trasa kanalizace vyznačena červenými liniemi, zelenými kroužky vyznačena poloha dokumentovaných profilů, šedými čtverečky zaregistrované jámy na hašení vápna. Archaia Brno z. ú.

Fig. 11. Brno, Blatouchová Street. A reconstructed sewerage route is marked with red lines, the position of the documented profiles with green circles and the lime slaking pits with grey squares. Archaia Brno z. ú.

V hlubších výkopech na ulici Spojka bylo dosaženo hrubozrnných usazenin (štěrků a písků). K uložení části jemnozrnných sedimentů docházelo až v historické době. Do jisté míry to prokazoval nález velmi malého keramického zlomku, který bylo možné s jistými výhradami datovat do období novověku.

Území bylo zřejmě součástí záplavové zóny řeky Svitavy, a proto nenabízelo atraktivní podmínky k osídlení. Vyřešení negativního vlivu povodní přinesla až regulace říčního koryta, ke které bylo přikročeno ve 40. letech 19. století (k povodním a regulacím viz Brázdil et al. 2010). Žádné pravěké ani historické situace nebyly zaznamenány. I v historickém období byla oblast využívána především zemědělsky.

Přímo na náplavové sedimenty dosedalo souvrství novodobých navážek a konstrukčních vrstev komunikací. Tvořilo svrchní část terénu, v průměru do hloubky 0,60–1,20 m. Jeho vznik lze spojit s výstavbou sídliště v polovině 20. století. S ním zřejmě souvisí také výskyt jam na hašení vápna. Zaregistrováno bylo pět objektů, které jsou potvrzením stavební praxe a postupů užívaných v poválečném období (Zůbek 2020).

Literatura

Brázdil, R., Valášek, H., Soukalová, E. et al. 2010: *Povodně v Brně.*

Historie povodní, jejich příčiny a dopady. Brno: Archiv města Brna.

Zůbek, A. 2020: *Brno - Blatouchová, Spojka - rekonstrukce kanalizace a vodovodu.* Rkp. nálezové zprávy, č. akce A4/2020. Uloženo:

archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

An excavation in Blatouchová, Přední and Spojka Streets in Černovice cadastral area (Brno-City District; Fig. 11) documented the composition of the subsoil, modern backfills and road layers connected with the construction of the housing estate in the middle of the 20th century. No prehistoric or historical contexts were detected; the area had been primarily used for farming in the past.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Dvorská, okr. Brno-město)

Ul. Zapletalova, parc. č. 237, 480.

Středohradištní období (RS3), vrcholný středověk. Sídlíště.

Vertikální řez. Záchranný výzkum. Uložení nálezů:

Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1428919N, 16.7045633E; 49.1406531N, 16.7007975E

Od dubna 2020 probíhala v městské čtvrti Brno-Dvorská rozsáhlá rekonstrukce kanalizační a vodovodní sítě, během které byly kromě dokladů neolitického osídlení (viz oddíl Neolit) zaznamenány také raně a vrcholně středověké aktivity. Ve stěně výkopu u rybníka na ulici Zapletalova byl dokumentován jeden objekt nepravidelného tvaru, ze kterého byla získána keramika datovaná do středohradištního období. Poblíž byl zjištěn druhý podobný objekt, z něhož se nálezy získat nepodařilo. Ve středu Dvorské, v křižovatce ulic Zapletalova a Vlčkova, byly rozpoznány tři menší objekty (ve dvou případech snad kůlové jámy), které měly podobný charakter výplně. V jednom z těchto objektů byla vyzvednuta keramika datovatelná do 2. poloviny 13. až 14. století.

Literatura

Neuvedeno.